

Wioletta SOŁTYSIAK

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

<https://orcid.org/0000-0002-4680-398X>

Kontakt: e-mail: wsołtysiak@ujd.edu.pl

Jak cytować [how to cite]: Sołtysiak, W. (2018). Od redakcji: Podstawy edukacji: Podjęcie interdyscyplinarne. *Podstawy Edukacji: Podjęcie interdyscyplinarne*, 11, 7–10.

Od redakcji: Podstawy edukacji. Podjęcie interdyscyplinarne

W kolejnym, XI tomie *Podstaw Edukacji* zaproponowano podtytuł *Podjęcie interdyscyplinarne*. W zamyśle wyboru tematu było rozszerzenie i przenikanie się nauk dla szerszego zrozumienia problemów edukacyjnych. Od czasów Platona i Arystotelesa propagowano ideę dyscyplinarności, ale już w XVI w. Francis Bacon i inni filozofowie podważali ideę fragmentaryzacji wiedzy (Ledford, 2014). Zaczęto dostrzegać, iż interdyscyplinarność pozwala na stawienie czoła większym problemom naukowym i społecznym niż zwykle. Termin „interdyscyplinarny” po raz pierwszy został bodajże użyty w czasopiśmie socjologicznym *Oxford English Dictionary* w grudniu 1937 r. Natomiast akademicka interdyscyplinarność została zauważona w latach 70. XX w. i od tego czasu stale rośnie trend budowania zespołów łączących badaczy różnych dziedzin nauki.

Rozwój cywilizacji i wynikające zeń problemy są procesem złożonym, wymagają kompilowania różnych narzędzi intelektualnych i nie mieszczą się w wąskim podejściu.

Temat interdyscyplinarności w nauce można postrzegać jako mieszanie się przestrzeni mentalnych, w którym następuje integracja i wyłanianie się pojęć, podejść, mających części wspólne, choć na pozór wywodzących się z odmiennych koncepcji. Interesującą teorię przedstawili Gilles Fauconnier i Mark Turner (2002). Autorzy uważają, że poznanie ludzkie opiera się na amalgamacie, czyli na procesie integracji pojęciowej, w odniesieniu do różnych dziedzin nauki. Przestrzenie mentalne łączą się ze sobą w relacje mające na celu skonstruowanie nowych konceptualizacji i nowych jakości znaczeniowych. W wyniku integracji

elementów pojęć może dochodzić do procesu kompresji, czyli ujednoczenia i złożenia większej liczby konceptów (w odniesieniu do czasu, miejsca, relacji) tego samego rodzaju (Fauconnier, Turner, 2002; Libura, 2007). Według Joanny Jabłońskiej-Hood (2016, s. 159) ważna jest tu również zasada relewancji, czyli dodawanie znaczących asocjacji i rozwijanie struktury amalgamatu (konstruowanie nowych treści), by pobudzić do kreatywności. Według Danuty Opozdy (2014, s. 172) interdyscyplinarność nauk oraz integracja wiedzy są konieczne dla stworzenia pełnego obrazu poznawanego przedmiotu. „Problemy na świecie nie są problemami dyscyplinarnymi” – powiedział Sharon Derry badacz interdyscyplinarności, psycholog edukacyjny z University of North Carolina w Chapel Hill. „Musimy połączyć ludzi z różnymi rodzajami umiejętności i wiedzy. Nikt nie ma wszystkiego, co jest potrzebne, aby poradzić sobie z problemami, z którymi mamy do czynienia” (Ledford, 2014, s. 308–311).

Rozważania podjęte przez autorów prezentowanego tomu dotyczą badań nad fragmentami otaczającej nas rzeczywistości edukacyjnej, przy czym ujęte zostały z perspektywy różnych dyscyplin naukowych, aby w rezultacie stać się przyczynkiem dla poprawy jakości kształcenia. W tomie XI wydzielono artykuły składające się na 2 części: *Studia i rozprawy* oraz *Z badań*.

Część pierwszą *Studia i rozprawy* rozpoczyna artykuł Macieja Woźniczki, w którym autor stara się przedstawić wpływ uwarunkowań politycznych na kondycję kształcenia filozoficznego w Polsce. Autor wskazuje na problemy światopoglądowe dotyczące edukacji w szkołach średnich. Sposób na ich rozwiązanie widzi we wprowadzeniu w Polsce obowiązkowej edukacji filozoficznej w szkołach średnich. Jego zdaniem, filozofia może próbować odpowiedzieć na wiele pytań egzystencjalnych i światopoglądowych, właściwych dla potrzeb i oczekiwań polskiej młodzieży szkolnej. W kolejnym artykule Michał Płóciennik zauważa, że nie istnieje całkowicie neutralne światopoglądowo wychowanie i pedagogika, filozofia, filozofia wychowania. Dlatego tekst jest zanurzony w rozmowie-dialogu, która się dzieje, jednocześnie stanowiąc apel i zachętę do tegoż dialogu w jego uniwersalności (Płóciennik, za: Benedykt XVI, 2017; Mazur, 2016).

W dalszej części Jarema Drozdowicz podejmuje próbę rekonstrukcji historycznej antropologii edukacji i etnograficznych badań nad związkiem kultury i wychowania, w celu wskazania głównych założeń teoretyczno metodologicznych w odniesieniu globalnym. Natomiast Barbara Jamrozowicz podjęła się rozważań na temat konstruktów wychowania seksualnego jako *innego* w dyskursie edukacyjnym. Autorka zaproponowała dla obszaru wychowania seksualnego działania skutkujące uniknięciem niekorzystnych reakcji społecznych, m.in.: zaangażowanie reprezentantów dwóch resortów w tworzeniu programu, możliwość negocjowania zakresu treści realizowanych na tych zajęciach przez rodziców oraz pełnoletnich uczniów, skonstruowanie nazwy dla przedmiotu bez określnika *seksualny*.

Edyta Skoczyła-Krotka pisze o roli rozwijania orientacji temporalnej u uczniów poprzez lekturę książek o tematyce historycznej – dla zachowania własnej tożsamości i konstrukcji sensownej rzeczywistości życiowej.

Joanna Stepaniuk podjęła temat odnoszący się do społecznego statusu współczesnego nauczyciela, w kategorii pracujących biednych. Autorka pokazuje trudności i dylematy pojawiające się w codziennej pracy w szkole oraz propozycje rozwiązań.

W drugiej części tomu – *Z badań* – Magdalena Christ i Justyna Gałka poruszyły problem edukacji międzykulturowej, która według autorek powinna być częściej realizowana już na poziomie wychowania przedszkolnego. Dzieci, które od najmłodszych lat będą wychowywane w duchu otwartości na inne kultury, w przyszłości staną się świadomymi i tolerancyjnymi obywatelami. Agnieszka Nymś-Górna poświęciła swoją uwagę problemowi intymności i bliskości w relacjach pomiędzy rodzeństwem, które mają przełożenie na życie szkolne dzieci. Zdaniem autorki, w toku owych relacji wytwarza się silna więź, która zakorzenia się w umyśle i psychice człowieka na zawsze.

Michalina Kasprzak odniosła się do tematu znaczenia arteterapii w edukacji dzieci pochodzących ze środowisk defaworyzowanych społecznie. Autorka zaproponowała wykorzystywanie elementów arteterapii w publicznej edukacji szkolnej oraz zaprezentowała szereg rozwiązań, które są pomocne we wspieraniu twórczego rozwoju dzieci w edukacji pozaszkolnej.

Lucie Zormanová przeprowadziła na Zaolziu badania wśród dzieci objętych edukacją wczesnoszkolną i wychowaniem przedszkolnym w szkołach z polskim językiem wykładowym. Autorka dostrzegła, iż nauka w szkołach dwujęzycznych sprawia, że wychowanie w dwoistości kulturowej i dwujęzyczności prowadzi czasami do podwójnej identyfikacji narodowej.

Małgorzata Szupica-Pyrzanowska w swoim rozważaniu podkreśla, że w procesie nauczania języka obcego powinno się dążyć do osiągnięcia wymowy jak najbardziej zbliżonej do wymowy rodzimych użytkowników danego języka obcego, a programy nauczania języków obcych muszą być tworzone z uwzględnieniem wykorzystania funkcji neurokognitywnych.

Publikację XI tomu *Podstaw Edukacji. Podejście interdyscyplinarne* zamyka artykuł Bogumiły Bobik. Autorka podzieliła się wnioskami z badań dotyczących zagrożenia wypaleniem zawodowym wśród terapeutów zajęciowych. Wyszczególniła ważne grupy czynników będące jego źródłem: organizacyjne, osobowościowe i społeczne. Za najbardziej dotkliwe badania uznali nieadekwatne nagradzanie, poczucie braku szacunku i niesprawiedliwości, konflikty występujące w środowisku pracowniczym.

Prezentowany zbiór artykułów pokazuje, jak wiele problemów stoi przed pedagogami, nauczycielami, edukatorami. Niektóre z nich można rozwiązać przy odrobinie dobrej woli, własnym zaangażowaniu, inne systemowo, a jeszcze inne wymagają pogłębionego wielowarstwowego dyskursu.

Bibliografia

- Benedykt XVI. (2017). O wierze, rozumie i uniwersytecie, Ratyżbona 12 września 2006 (s. 27–49). W: Benedykt XVI. *Poznanie prawdy. Wykłady papieskie*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Jabłońska-Hood, J. (2016). Integracja pojęciowa jako fundamentalny mechanizm kreatywności ludzkiej w języku. O wykorzystaniu teorii amalgamatów w analizie humoru angielskiego. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin – Polonia*, 34 (1), 155–170. <http://dx.doi.org/10.17951/ff.2016.34.1.155>.
- Fauconnier, G., Turner, M. (2002). *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Fauconnier, G. Turner, M. (2008). Rethinking Metaphor (s. 53–66). W: R. Gibbs (red.), *Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. New York: Cambridge University Press.
- Mazur, K. (2016). Bez universitas nie ma uniwersytetu. *Pressje*, 45, 18–25.
- Ledford H., How to solve the world's biggest problems. *Nature Volume*, 525, 308–311, 17.09.2015 r. <http://dx.doi.org/10.1038/525308a>.
- Opozda, D. (2014). Interdyscyplinarność i intradyscyplinarność w pedagogice rodziny. *Pedagogia Christiana*, 2/34, 169–182. <http://dx.doi.org/10.12775/PCh.2014.029>.